

Dr. Behija Zlatar
Orijentalni institut
Sarajevo

AKADEMIK AVDO SUĆESKA KAO DIREKTOR ORIJENTALNOG INSTITUTA U SARAJEVU

Danas, kada se navršava deset godina od smrti akademika Avde Sućeske, sa pijetetom se sjećam tog vrsnog naučnika, njegovog vedrog duha, mojih prvih dana kada sam počela da radim u Orijentalnom institutu. On je tada bio na čelu ove naučne institucije. Iako je bio profesor na Pravnom fakultetu, bio je i direktor Orijentalnog instituta od 1969. do 1974. godine.

Znajući značaj Orijentalnog instituta, kao jedinstvene naučne institucije na ovim prostorima, koja se bavi prikupljanjem, obrađivanjem i publikovanjem historijskih izvora i rukopisne građe na arapskom, turskom i perzijskom jeziku, gdje se izučava opća i kulturna historija Bosne i Hercegovine u doba osmanske uprave, akademik Sućeska se posebno angažirao oko prijema mladih kadrova. U to vrijeme umro je i veliki osmanista Hazim Šabanović, a Institut su napustile i dvije saradnice. Zbog toga se Avdo Sućeska kao direktor Orijentalnog instituta angažirao oko prijema pripravnika preko tadašnjeg Fonda za nauku. Dobro je znao kako je potrebno dugo vremena da se mlađi saradnici osposobe za naučno-istraživački rad.

Bio je član Redakcije i odgovorni urednik časopisa *Prilozi za orijentalnu filologiju*, br. XIV-XV/1964-65.; br. XVI-XVII/1966-67, Sarajevo 1970.; br. XVIII-XIX/1968-69., Sarajevo 1973.; br. XX-XXI/1970-71., Sarajevo 1974., gdje je objavljivao i svoje radove. To je časopis gdje se objavljuju originalni istraživački radovi u kojima dominira naučni pristup. U ovom časopisu objavljena je i bibliografija radova akademika Sućeske¹.

Rezultate svoga rada saradnici Orijentalnog instituta objavljuju i u seriji *Monumenta Turcica Historiam Slavorum Meridionalum Illustrantia*, gdje se objavljuju historijski izvori izuzetno značajni za historiju Balkana. U vrijeme kada je Avdo Sućeska bio direktor Orijentalnog instituta objavljen je jedan veoma značajan historijski izvor *Oblast Brankovića. Opširni katastarski popis*

¹ Emina Stanek, „Bibliografija radova akademika Avde Sućeske,“ *Prilozi za orijentalnu filologiju (POF)*, 46/1996., Sarajevo 1997, str. 175–185.

iz 1455. godine, koji su priredili Hamid Hadžibegić, Adem Handžić i Ešref Kovačević, a glavni urednik Hazim Šabanović, dok je odgovorni urednik bio Avdo Sućeska. Tomus tertius, Serija II, Defteri, knj. 2, sv. 1 i 2, Sarajevo, 1972. Ovaj defter napisan je neposredno nakon zauzimanja i uspostavljanja osmanske vlasti u oblasti Brankovića, i pruža veoma značajne podatke o naseljima, stanovništvu i o seoskoj privredi. Posebnu vrijednost predstavljaju podaci o strukturi stanovništva na tom području.

Pored toga što je radio na kadrovskoj obnovi Orijentalnog instituta, kreiranju programa rada, poboljšanju izdavačke djelatnosti, Avdo Sućeska je učestvovao i u organizaciji naučnih skupova. Tako je 1973. godine održan simpozij o arapsko-islamskoj kulturi gdje je akademik Sućeska u uvodnoj riječi govorio o specifičnostima naše orijentalistike.² Tom prilikom, između ostalog, ukazao je i na značaj izučavanja u oblasti orijentalistike.

U vrijeme kada je akademik Avdo Sućeska bio direktor, Orijentalni institut sa svojom bogatom rukopisnom zbirkom i arhivom, te izuzetno vrijednom specijalnom bibliotekom, bio je smješten u nekoliko prostorija Zemaljskog muzeja, što nije odgovaralo potrebama jedne ovakve naučne institucije. Zbog toga se je direktor angažirao na poboljšanju rada tražeći adekvatan prostor. Institut je dobio prostorije u tadašnjoj ulici Veljka Čubrilovića u zgradi koja je pripadala Izvršnom vijeću. U ove prostorije Institut je uselio nakon odlaska Avde Sućeske sa dužnosti direktora Orijentalnog instituta.

Odlaskom sa mjesta direktora Orijentalnog instituta 1974. godine Avdo Sućeska nije prekinuo veze sa ovom naučnom institucijom. Bio je član Naučnog vijeća, recenzirao naučne radove i projekte koji su se radili u Orijentalnom institutu a koji su po svojoj tematici bili bliski istraživanjima akademika Sućeske, učestvovao u komisijama za odbranu magistarskih radova kao i u komisijama za izbore u naučna i stručna zvanja i prijem mladih saradnika, a u vrijeme obilježavanja pedesetogodišnjice postojanja i rada Orijentalnog instituta bio je na čelu Organizacionog odbora. Na svečanoj sjednici koja je tom prilikom održana, između ostalog je rekao da je uvijek bio emotivno vezan za ovu instituciju sa kojom je rastao kao naučni istraživač. Tom prilikom rekao je da je Orijentalni institut ugrađen u temelje modernog društvenog i kulturnog razvoja ove zemlje „Programski zadaci koji su tada postavljeni (1950) pred Institut mudro su i vizionarski osmišljeni, tako da ih ni nakon 50 godina nema potrebe mijenjati ili dopunjavati“³. Ja bih rekla da su i nakon 60 godina

2 A. Sućeska, „Specifičnosti naše orijentalistike“ (*POF*), XXIV/1974., Sarajevo 1976, str. 9–11.

3 A. Sućeska, „Orijentalni institut je nadsacionalna institucija i takva treba da ostane“, *Lji-*

programski zadaci ostali isti, samo su se proširivali i dopunjavali u skladu sa potrebama nauke.

Akademik Sućeska je govorio da je Orijentalni institut u vrijeme svoga osnivanja zamišljen kao nadnacionalna i izvanpolitička institucija i kao takva treba i da ostane.

Koliko je cijenio rad Orijentalnog instituta pokazuje i podatak da je smatrao da rezultati koje je ostvario Orijentalni institut su toliko značajni da se bez njih ne može ni zamisliti dalji rad na izučavanju kulturne baštine i historije naroda Bosne i Hercegovine pod osmanskom vlašću.

Isticao je da je zahvaljujući kadrovima koji su radili a i rade u ovoj naučnoj ustanovi, Orijentalni institut stekao ugled visoke naučne ustanove, ne samo u Bosni i Hercegovini i na prostorima bivše Jugoslavije, nego i šire. Međunarodni ugled ova institucija je stekla u prvom redu zahvaljujući svojim edicijama koje, prema riječima akademika Sućeske imaju internacionalni karakter.

Ukazivao je na značaj arhivske građe, posebno iz arhiva Republike Turske, koja je kako je on govorio „...prisilila historičare širom svijeta da pristupe redefiniranju mnogih, do tog vremena, u historiji ustaljenih pogrešnih i ne-naučnih shvatanja o osmanskome sistemu i historiji naroda koji su živjeli u tom sistemu.“ Zbog toga je jedan od osnovnih zadataka Orijentalnog instituta, obrada i izučavanje historijskih izvora. „Ne može se više historija praviti na mitovima i predanjima“ govorio je akademik Sućeska.

Teško mu je palo stradanje Orijentalnog instituta 17. maja 1992. godine. Htio je da vjeruje da je to bila posljedica suludih shvatanja pojedinaca.

Kada smo 2000. godine obilježavali pedestogodišnjicu rada Orijentalnog instituta, akademik Sućeska bio je zabrinut za kadrovsku obnovu i usavršavanje kadrova, znajući da je dug put u edukaciji jednog orijentaliste, historičara-osmaniste. Ali danas, 10 godina nakon njegove smrti, mogu reći, da je briga akademika Sućeske bila nepotrebna i sa ponosom konstatirati da u Institutu ima mladih saradnika koji nastavljaju rad u izučavanju naše kulturne baštine i historije Bosne u doba osmanske vladavine, čemu je i on posvetio brojne svoje radove.

„Ova zemlja može biti ponosna što se na njenom tlu pojavila i u velikoj mjeri razvila jedna ovakva naučna institucija, koja, bez sumnje, ima svoje ugledno mjesto, ne samo u našoj zemlji već i u naučnim krugovima u svijetu“, govorio je akademik Sućeska.

Iako je kratko bio direktor Orijentalnog instituta, sve ovo pokazuje da je do kraja života bio vezan za ovu instituciju, ne samo kao član Naučnog vijeća, recenzent, urednik, član komisija za izbore u naučna i stručna zvanja, nego i kao naučnik i prijatelj kuće za čiji razvoj je i sam dao značajan doprinos.